

BUJDOSÓ ZOLTÁN – DOMJÁNNÉ NYIZSALOVSKI RITA

A MÁTRA A KIEMELT TURISZTIKAI DESZTINÁCIÓVÁ VÁLÁS ÚTJÁN / MÁTRA MOUNTAINS AS A PRIORITY DESTINATION AND ITS FUTURE

Összefoglalás

A turisztikai fogadó terület kínálata nem külön-külön szegmensekként, hanem együttesen hat az utazóra, ezért a turisztikai fejlesztés is térségszinten kell hogy megnyilvánuljon. Az ország turisztikai teljesítménye pedig a desztinációk fejlesztésével növelhető. Ennek érdekében 2016-tól Magyarország turizmusfejlesztésében a desztinációk kerültek a fókuszba. Az Északi-középhegység két kiemelkedő turisztikai fogadóterülete, a Mátra és a Bükk vonatkozásában már 2017-ben megindult a kiemelt desztinációvá való nyilvánításához kapcsolódó előkészítő munka. A 2018. tavasz-nyári időszakban az általunk összeállított szakanyag átdolgozásával az MTÜ elkészítette a kormányelőterjesztést, amely várhatóan 2018 őszén kerül a kormány elé. Tanulmányunkban a Mátra desztináció jelenét és a fejlesztések jövőbeni hatásait szeretnénk bemutatni.

Kulcsszavak: turizmus, desztináció, fenntarthatóság, területfejlesztés, Mátra
JEL kód: Z32

Abstract

Hungary's government has accepted the „National Tourism Development Strategy 2030” in 2017. It puts great emphasis on explaining the new approach and directions for state tourism management in Hungary and it focuses on the destination-based development. Perspective of tourism one of the most important core of North Hungarian Region is the Mátra-Bükk destination. The paper presents the actual status and possibilities of the regional development of the destination.

Key words: tourism, destination, sustainability, regional development, Mátra

Bevezetés

A kiemelt desztináció fogalma, törvényi háttere, szükségessége, hatása a területfejlesztésre 2016-ban, hosszú évekig tartó egyeztetések után megszületett a turisztikai térségek fejlesztésének állami feladatairól szóló törvény. A jogszabály számtalan területen új elemeket hozott a hazai turizmusfejlesztésbe. Ezek közül jelen tanulmány a kiemelt turisztikai térségekkel kapcsolatos részeket mutatja be.

A törvény legfontosabb eleme, hogy áthelyezi a turisztikai fejlesztések fókuszát az egyedi attrakciókról a turisztikai térségekre, ezzel bevezetve az egységes desztinációs logikát. Ehhez megfelelő intézményt is rendel, hiszen az állam a törvénybe foglalt desztinációfejlesztési feladatokat a Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt. útján látja el.

A desztináció fogalma ma is a WTO 1993-ban megfogalmazott terminusát jelenti, azaz turisztikai attrakciókkal, intézményekkel, szolgáltatásokkal bíró hely az, amit a turista vagy azok egy csoportja látogatásra kiválaszt, és amit a turisztikai kínálati oldal piacra visz, értékesít (WTO, 1993). Ezt Lengyel kiegészítve így fogalmazott: a desztináció lényegében a komplex turisztikai terméket felkínálni képes térség egésze, a kínálat helyszíne.

A jelzett törvény definiálja mind a desztinációt, mind pedig a kiemelt turisztikai fejlesztési térséget, mégpedig a következőképpen. A turisztikai térség (desztináció) olyan földrajzilag körülhatárolható, beazonosítható területrész, amely a turisztikai kínálati piacon egységes fogadóterületként jeleníthető meg, épített környezeti, természetföldrajzi vagy kulturális értékek tekintetében összefüggő elemek alkotják, ezért egységes koncepcióban történő tervezéséhez, fejlesztéséhez és térségi turisztikai márka kialakításához országos érdek fűződik. Ugyanakkor a kiemelt turisztikai fejlesztési térség olyan turisztikai térség, amely a beutazó turizmus szempontjából kiemelkedő jelentőségű, vagy célzott fejlesztések eredményeként azzá tehető, ezért koncentrált fejlesztéséhez országos érdek fűződik.

Tovább árnyalódik a lehatárolás és a fogalmi háttér a 2018-ban kiírt „Turisztikai fejlesztési térségek pozicionálása” GINOP -1.3.4-17 kódjelű pályázatban, ahol megjelenik a jelentős turisztikai térség terminus a következő kontextusban: „jelen felhívás vonatkozásában a (...) már nevesített kiemelt turisztikai fejlesztési térségeket és a következő térségeket jelenti:

- Gyula – Békéscsaba
- Mátra – Bükk
- Pécs – Villány
- Szeged – Hódmezővásárhely
- Szigetköz – Pannonhalma – Győr”.

Látható tehát, hogy a turisztikai fejlesztések tervezésének alapegysége a turisztikai régiók vagy kiemelt üdülőkörzetek helyett a turisztikai térség lett.

Anyag és módszer

A kiemelt desztináció kormányelőterjesztés elkészítésének módszertana, menete

Turisztikai magterület vagy bármilyen idegenforgalmi térség földrajzi lehatárolására nincs egységes szempontrendszer és módszertan, de találkozhatunk Aubert–Szabó (2007) vagy Gyurkó–Bujdosó (2017) tollából származó, tudományos alapokon nyugvó metodikával.

Emellett a Magyar TDM Szövetség szintén kidolgozott egy módszertant. A szempontrendszer három nagy csoportja a következő: vonzerőalapú mutatók (például látogatószám, attrakciók, szolgáltatások, események), turisztikai mutatók (például vendégjszakák száma, külföldiek részaránya, szálláshelyek száma, ifa-bevétel stb.), földrajzi és infrastrukturális mutatók (Tourinform-iroda, TDM-szervezet, közlekedés).

A Magyar TDM Szövetség javaslata szerint a három komponens alapján összesen – $185 + 130 + 35 = 250$ pont lenne szerezhető a rendszerben, és az alábbi besorolási rendszer lenne praktikus:

- I. helyi szintű turisztikai desztináció: 60%, azaz min. 150 ponttól;
- II. térségi szintű turisztikai desztináció: 80%, azaz min. 200 ponttól;
- III. kiemelt turisztikai – fejlesztési – desztináció: 90%, azaz min. 225 ponttól.

A módszeran bevezetésére azonban nem került sor, a törvény értelmében a turisztikai fejlesztések tervezésének alapegysége a turisztikai térség lett.

A turisztikai térséggé nyilvánítás célja kettős volt. Egyrészt az adott földrajzi térség turisztikai vonzerejének növelésére irányuló, egységes turisztikai fejlesztések tervezési keretének meghatározása, másrészt a térség turisztikai célú látogathatóságának javítása, látogatószámának növelése, valamint a turisztikai kínálatban betöltött szerepének erősítése.

A módszertan alapján a térségek településsoros lehatárolását, a turisztikai helyzetlelmzéseket, a problémák és potenciálok feltárását, a prioritizálási és beavatkozási pontok meghatározását, a térségi és kormányzati egyeztetéseket a Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt. komplexitásában végzi, a részfeladatok lezárását követően aktív szerepet vállal a termékfejlesztésben, a desztinációs márkázásban és a szervezetfejlesztésben a térségi márkagondnokságok létrehozása által.

A folyamat röviden az alábbiak szerint néz ki:

1. településsoros lehatárolás rögzítése,
2. vonzerőleltár készítése, értékelése,
3. helyzetelemzés készítése a megadott módszertani útmutató alapján,
4. legfontosabb szűk keresztmetszetek és potenciálok meghatározása,
5. vízióépítés, márkaprofil meghatározása,
6. beavatkozási program javaslata,
7. projektjavaslatok beérkezése,
8. helyszíni bejárás, fotózás,
9. projektek értékelése adott szempontrendszer alapján,
10. a teljes elemzés véglegesítése.

Eredmények

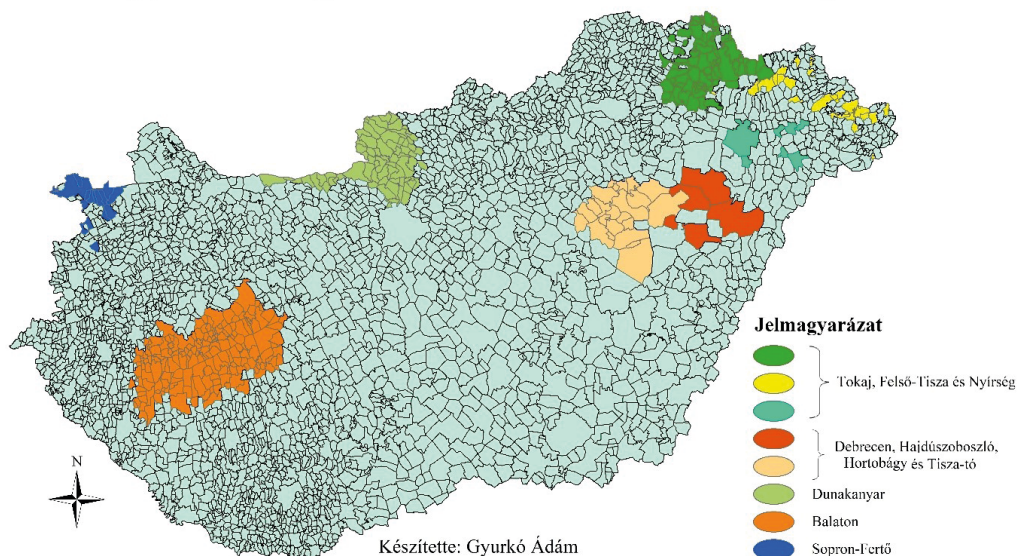
Kiemelt turisztikai területek Magyarországon

Jelenleg Magyarországon 5 térség nyerte el a kiemelt turisztikai desztináció kitüntetető címet. 2016. december 27-én (1861/2016. XII. 27.) kormányhatározatban jelölték ki az első két kiemelt turisztikai térséget Magyarországon: a Balatont és Sopron-Fertőtáj térségét. A 1092/2017. (II. 21.) Kormányhatározatban a Tokaj, Felső-Tisza és Nyírség területe lett kiemelt turisztikai fejlesztési térség. Ezt követte a 1522/2017. (VIII. 14.) Kormányhatározat, amelyben a Debrecen, Hajdúszoboszló, Hortobágy és Tisza-tó területét nevesítették kiemelt térségként. Végül utoljára a 1550/2017. (VIII. 18.) Kormányhatározatban a Dunakanyar lett kiemelt desztinációként meghatározva. Ma tehát 5 kiemelt turisztikai desztináció területén 391 település található.

A kiemelt desztinációk közül kiemelkedik a Balaton, mind a települések számával, mind pedig az allokált források nagysága alapján.

A kiemelt turisztikai térség státuszt közvetlenül megelőző jogi helyzetben vannak az ún. jelentős turisztikai térségek. A 429/2016. (XII. 15.) Kormányrendelet jelentős turisztikai térségként definiálja a már nevesített kiemelt turisztikai fejlesztési térségeket: Gyula – Békéscsaba; Mátra – Bükk; Pécs – Villány; Szeged – Hódmezővásárhely; Szigetköz – Pannonhalma – Győr.

Magyarország Kiemelt Turisztikai Térségei

1. ábra: Magyarország kiemelt turisztikai térségei és elhelyezkedésük

Forrás: Gyurkó Á. szerkesztése (2018)

Desztináció neve	Kiemelt desztinációvá nyilvánításuk éve	Települések száma	Indikatív támogatási keret (Mrd Ft)	Alprojektek száma
Balaton	2016	180	365,4	54
Sopron-Fertőtáj	2016	16	59,709	20
Tokaj, Felső-Tisza és Nyírség	2017	105	102,15	49
Debrecen, Hajdúszoboszló, Hortobágy és Tisza-tó	2017	27	35,81	30
Dunakanyar	2017	70	69,81	34

1. táblázat: A kiemelt turisztikai desztinációk legfontosabb mérőszámai

Forrás: MTÜ adatbázisa alapján szerkesztette Domjáné Nyizsalovszki R.

A Mátra desztináció rövid bemutatása

A Mátra a Cserhát és a Bükk-vidék között közel 900 négyzetkilométeren elterülő vulkanikus eredetű hegység, az Északi-középhegység része. A Kárpátok belső vulkáni övezetéhez tartozik. Legmagasabb pontja a Kékes (1014 m), ez egyben az ország legmagasabb pontja is. É–D-i irányban 15-20 km, Ny–K-i irányban 50 km kiterjedésű. A változatos morfológiai adottságai táji sokszínűséget eredményeznek: domborzatában megtalálhatók a középhegységi területek (Mátra), hegységelőtéri dombságok (hegyláb-felszínek – Mátraalja, Mátralába) és az Alföld felé kifutó síkságok is (Gyöngyösi-síkság). A Mátravidék mint hazánk legnagyobb összefüggő zöld területe és legmagasabb hegysége a természeti értékeivel is kiemelt jelentőséggel bír a megye turizmusán belül. Heves megye egyik turisztikai magterülete.

Heves Megye Területfejlesztési Konceptiója (2014–2020) prioritásként jelöli meg a turizmus fejlesztését. A koncepcióban megfogalmazott területi célok is nevesítik a turizmtika jelentőségét. A T1 és T2 a Mátrához kapcsolódó fejlesztéseket emeli ki. A T1 Hatvan–Gyöngyös–Eger „gazdasági tengely” erősítése területi cél megfogalmazza, hogy a Hatvan–Gyöngyös–Eger „gazdasági tengely” térségében – köszönhetően egyedülálló természeti, kulturális és épített környezeti adottságainak (Mátra, Bükk, Eger, jelentős termál- és gyógyvíz-készlet) – kiemelkedő a turizmus jelentősége. Heves Megye Területfejlesztési Programja (2014–2020) 5 prioritásának egyike a turizmusfejlesztést konkretizálja, és kiemeli fontosságát - P2 Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés.

Mind Heves megye, mind pedig a Mátra látogatottságának összefüggéseit vizsgálva megállapítható, hogy a 2008–2009-es országos válság jelentős visszaesést okozott a kereslet tekintetében. Heves megyében 2009-től, a Mátrában 2011-től kezdett folyamatosan emelkedni a vendégek és a vendégéjszakák száma. Ennek oka az attrakció-, turisztikaitemék- és szolgáltatásfejlesztések mellett a pályázati támogatások által finanszírozott új és megújuló 4 csillagos és wellness-szolgáltatásokat nyújtó hotelek kimagasló vendégforgalma volt.

A Gyöngyös–Mátra turisztikai magterület turisztikai kínálatára a kettősség jellemző. Az attrakciók nagyrészt a hegységperemi területeken (Mátraalján elhelyezkedő települések Gyöngyös központtal) jelennek meg, míg a szálláshelykapacitás a Mátrára koncentrálódik.

A desztináció főbb turizmustípusai az egészségturizmus és az aktív turizmus, sportturizmus. Ma még alárendeltebb helyzetben van és adottságait tekintve nem kellő kihasználtsággal van jelen a vidéki turizmus (falusi turizmus, agroturizmus, borturizmus); a kulturális és örökségturizmus (ezen belül a vallási turizmus), valamint a MICE-turizmus. A természeti vonzerők a szűkebb értelemben vett Mátra desztinációra, azaz a hegységi területre, míg a kulturális és örökségvonzerők, a bor- és gasztrovonzerők,

valamint a rendezvények nagy része a hegység peremi területein található településekre, a MICE-turizmus pedig Gyöngyösre koncentrálódik.

A Mátra adottságait tekintve a természeti értékek a meghatározóak, így a desztináció meghatározó kínálati eleme az aktív turizmus. Erőforrásai országos szinten sokkal jelentősebb turisztikai szereplővé predestinálják, mint amennyi ebből jelenleg realizálódik.

Összességében a desztinációt jellemezve a következő mondható el: „Magas vonzásértékű adottságok, alacsony de facto vonzással, közepes turisztikai infrastruktúrával, a meglévő attrakciók javítható bemutatási technikájával és erősíthető marketingmunkával.” (Gyöngyös Város Turisztikai Fejlesztési Konceptiója, 2015)

A legfontosabb stratégiai célok tehát a desztináció számára:

1. Versenyképes komplex élménytermékek kialakítása és a meglévők fejlesztése.
2. Minőségi turisztikai infra- és szuprastruktúra fejlesztés.
3. Modern szemléletű marketingtevékenység és menedzsment erősítése.

2. ábra: A tervezett Mátra-Bükk kiemelt fejlesztési turisztikai térség települései

Forrás: Gyurkó Á. szerkesztése (2018)

Tevékenységek bemutatása

A Mátra–Bükk kiemelt turisztikai térség előkészítő munkálatait egy, a térség turisztikai szakembereit összefogó munkacsoport kezdte meg, melynek tagjai felsőoktatási oktatók, TDM-alkalmazottak és az MTÜ szakértői voltak.

Elsőként a településsoros lehatárolás került rögzítésre az alábbiak szerint.

Mátra térsége: Gyöngyös (Mátrafüred, Kékestető, Sástó, Mátraháza), Mátraszentimre, (Galyatető, Mátraszentistván), Parád, Parádsasvár, Recsk, Sirok, Kislán, Gyöngyöstarján, Abasár, Nagyréde, Domoszló, Markaz, Pálosvörösmart, Bodony, Mátraderecske, Bükkszék. Ezt követően elkészült a települések vonzerőleltára, amelyet az MTÜ-vel együtt értékeltünk vonzerejük erőssége és a felkészültségi tényezők alapján.

A szakértői csapatunk végigjárta valamennyi érintett település vezetőjét és fontosabb turisztikai szolgáltatóit, és összegyűjtötte a projektjavaslatokat, majd a megadott módszertan alapján elkészült helyzetelemzés és a legfontosabb szűk keresztmetszetek és potenciálok meghatározása után elkezdtek a vízióépítést, a márkaprofil meghatározását. Ez alapján a következő vízió fogalmazódott meg:

- A Mátra földrajzi adottságainál fogva körbejárható és átjárható hegység.
- A Mátra turistautakkal jól feltárt hegység, ugyanakkor egyéb jármód esetében (kerékpár, lovas, extrém sportágak, tematikus utak, terepfutó útvonalak stb.) szigetszerű útvonalak vannak.
- A Mátra mindig is az egészséghez kapcsolódott a hazai turizmusban, e köré célszerű építeni a termékfejlesztést.
- A Mátra ismert név a hazai turisztikai piacon, ugyanakkor az egységes megjelenés és kommunikáció hiányzik.

Ezt követően két helyszíni bejárás történt, egyrészt dr. Guller Zoltán vezérigazgató, majd az MTÜ szakértői csapata is végigjárta a javasolt fejlesztési helyszíneket. A projektek értékelése után a teljes elemzés véglegesítése következett, mely közigazgatási államtitkári egyeztetést követően kormányhatározatra vár.

Következtetések

A Gyöngyös–Mátra térség turisztikai adottságai lehetőséget biztosítanak arra, hogy egy négy évszakos, egyedi vonzerőkön alapuló, közepesnél nagyobb vonzóerővel rendelkező, komplex turisztikai termékeket nyújtó desztináció jöjjön létre. A vezérrel a város és a Mátra mint egységes, a fenntarthatóság elvének környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból egyaránt megfelelni képes turisztikai desztináció fejlesztése Gyöngyös központtal.

Hivatkozott források

- AUBERT, A. – SZABÓ, G. (2007) A Dél-dunántúli régió turisztikai magterületeinek lehatárolása. Xellum Kft. Budapest, pp. 1–23.
- Gyöngyös Város Önkormányzatának adatai a kereskedelmi szálláshelyekre és az IFA bevételekre vonatkozóan
- Gyöngyös Város Turisztikai Fejlesztési Konceptiója és Átfogó Stratégiája 2015. KRF Turizmus, Területfejlesztési és Idegen Nyelvi Intézet. Vezető tervező: Bujdosó Z. Gyöngyös, 99. p.
- GYURKÓ, Á. – BUJDOSÓ, Z. Turisztikai magterület lehatárolása az Észak-Magyarország Régióban. Acta Carolus Robertus, 2017. 7 (2) pp 67–87.
- Heves megye területfejlesztési koncepciója (2014–2020) (2013) Heves Megyei Területfejlesztési Ügynökség Kht., Heves Megyei Önkormányzat, Eger.
- Központi Statisztikai Hivatal online adatbázisa <https://www.ksh.hu/> Letöltés: 2019. 01. 15.
- LENGYEL, M. (szerk.): TDM MŰKÖDÉSI KÉZIKÖNYV I. rész Készült az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Turisztikai Szakállamtitkársága megbízásából. Heller Farkas Főiskola Budapest, 2008.

Szerzők

Bujdosó Zoltán

PhD

Főiskolai tanár

Eszterházy Károly Egyetem

bujdoso.zoltan@uni-eszterhazy.hu

Domjáné Nyizsalovszki Rita

PhD

Egyetemi docens

Eszterházy Károly Egyetem

nyizsalovszki.rita@uni-eszterhazy.hu